

29 Nisan 1865 tarihli Divan-ı Muhasebat Nizamnamesi

KISM-I EVVEL

Dîvân-ı Muhâsebât'ın Sureti Teşkîliyle Vezâ'if-i 'Umûmîyesi

Birinci Madde: Dîvân-ı Muhâsebât bir re'îs ve on iki a'zâ ile iki başkâtib ve iki muhâsebe mümeyyizi ve iki başkâtib mu'âvininden mürekkebe olacaktır.

İkinci Madde: Dîvân-ı Muhâsebât'ın Hey'et-i 'Umûmîyesi, biri Mâliye ve diğeri Muhâkeme Dâ'iresi unvanı ile iki dâ'ire'ye munkasem olarak beher dâ'irede altı nefer a'zâ ve bir başkâtib ve bir muhâsebe mümeyyizi ve bir kâtib mu'âvini olacak ve bu dâ'irelerin riyâseti Dîvân-ı Muhâsebât re'îsi bulunanlar 'uhdesinde olup başluca olan müzâkerât ve muhâkemât bizzat hâzır olduğu halde icrâ' olunacak ve bulunamadığı müzâkere ve muhâkemelerde dâ'ireleri a'zâsından kendi intihâbıyla birisi vazîfe-i riyâseti bi'l-vekâle icrâ' edecek ve karâr hükmü hâvî yapılacak mazbataların cümlesi Dîvân-ı Muhâsebât Riyâseti tarafından dahi mühürlenecektir.

Üçüncü Madde: Dîvân-ı Muhâsebât'ın i'câbı hâlinde dâ'ireleri beyinde a'zâca becâyış usûlünün icrâ'sını re'îs bulunanlar cânib-i nezâretten istîzân edecek ve a'zânın teceddüd ve tebeddülleri vukû'unda tahlîfleri icrâ' idilecektir.

Dördüncü Madde: Dîvân-ı Muhâsebât re'îs ve a'zâsı bâ-irâde-i seniyye nasb ve ta'yîn buyurulub isti'fâ' itmedikçe veyahut kânûnen infisâlleri lâzım gelmedikçe 'azl olunmıyacak ve isti'dâtları hasebiyle devletçe bir diğeri işe me'mûriyetleri i'câb ittiği halde nakilleri câ'iz olacaktır.

Beşinci Madde: Dîvân-ı Muhâsebât'ça bir a'zâ mahalli açıldıkda başkâtibleriyle muhâsebe mümeyyizleri içinde münâsibi bulunduğu halde onlardan biri ve bulunmadığı surette hâriçten ehliyetli bir diğeri intihâb olunarak taraf-ı riyâsetten makâm-ı nezârete ifâde ve beyân ile irâde-i 'âlîye tâliken Bâb-ı 'Âliye 'arz ve istîzân olunacaktır.

Altıncı Madde: Başkâtibler ve muhâsebe mümeyyizleri a'zâdan ma'dûd ve o sıfâtı hâ'iz olacaktır.

Yedinci Madde: A'zâsının ekserisi mevcûd olmadıkça dâ'irelerin birisinde hiçbir madde hakkında karâr virilemeyecek ve ekseriyet-i ârâ'nın hükmü a'zânın nısfından ziyâdesinin re'ylerinde ittihâd bulunması ile hâsıl olacak ve tesâvî-i ârâ' vukû'unda re'îs-i Dîvân'ın veyahut vekîlinin re'yi iki re'y makâmında i'tibâr olunacaktır.

Sekizinci Madde: Arazi ve çiftliklere dâ'ir vukû' bulan icrâ'ât veya münâza'ât üzerine kalemlerinden nizâmen kestirilemiyerek ve bunca rü'yeti lâzım gelen maddeler müte'allik

olduđu dâ'irede gerek esnâ-yı müzâkere ve gerek muhâkemelerinde defter emini dahi hâzır olduđu halde kavânîn-i mevzû'asına tevfiķan rü'yet ve faslı ile tanzîm olunacak mazbatalar emin-i mûmâileyh tarafından dahi temhîr idilecektir ve mezkûr dâ'irelerin vezâif-i mahsûsalarından olan sâ'ir ba'zı muđlak ve mu'tena mevaddın müzâkere ve muhâkemesinden îzâh ve istiknâh için me'mûrîn-i hazîneden i'câb idenler dahi bi'l-celb hâzır bulundurulacak verilecek karâr üzerine yapılacak mazbatalarda me'mûrîn-i müşâr ve mûmâileyhim hâzır oldukları halde müzâkere olunduđu fikrası derc ve imlâ' kılınacaktır.

Dokuzuncu Madde: Mâliye ve Muhâkeme Dâ'irelerince zuhûr idecek mühim ve mu'tena ba'zı mevâd hakkında beher Pazârtesi günleri ve iktizâ' ider ise fevkal'âde olarak haftada başka münasîb günler de dâ'ireteyn a'zâsının ictimâ'îyle müzâkerât-ı 'umûmî icrâ' olunarak verilecek karâr üzerine yapılacak mazbatalar Dîvânın Hey'et-i 'Umûmîyesi tarafından mühürlenecektir.

Onuncu Madde: Hazîne-i Celîlece vaz' ve tesîs veya ta'dîl ve ıslâhı iktizâ' iden nizâmâtın mevâdd-ı esâsiyesi Dîvân Hey'et-i 'Umûmîyesi ve i'câbı halinde vâridât ve masârifât muhâsebecileriyle sâ'ir lâzım gelenler mevcûd olduđu halde bi'l-müzâkere karârlaştırılarak hasb'el-usûl Meclis-i Vâlâ Kavânîn Dâ'iresince tedkîk ve mütalâ'a ile verilecek karâra göre hükmü cârî olmak üzere mazbatasının tanzîmi ile liecli'l-istizân cânib-i nezârete takdîm olunacaktır.

On Birinci Madde: Re'îs-i Dîvân kendi re'yinin hilâfına ekseriyet-i ârâ' zuhûrunda yapılacak mazbatayı mühr-ü zâtisiyle temhîr itmeyüb mücerred verilen karârın ekseriyet-i ârâ' ile olduđunu tasdîkan Dîvân mühürliyecektir.

On İkinci Madde: Gerek Mâliye ve gerek Muhâkeme Dâ'ireleri'nde uzun uzadıya mütalâ'ât ve tetkîkâta muhtaç olan mesâlih için dâ'ireleri a'zâsından ve sâ'ir erbâb-ı vukûf ve ma'lûmâtdan mürekkeb komisyonlar teşkîl olunub bunların mazbataları teşrîh ve tedkîk maddeyi mutazammın olarak, anın üzerine dâ'irelerinde tekrâr icrâ'-yı tedkîkât ile karâr-ı kat'î verilecektir.

On Üçüncü Madde: Başkâtibler me'mûr oldukları dâ'irenin esnâ-yı müzâkerât ve muhâkemâtında a'zâyı mevcûdenin isimleriyle verilen karârları zabt idecek ve mu'âvinleri ma'rifetiyle zabtettirdikleri halde zabtın altına kendi imzalarını vaz' eyliyeceklerdir.

On Dördüncü Madde: Her ayın âhirinde başkâtibler me'mûr oldukları dâ'irelerde mevki'-i müzâkere ve muhâkemede bulunan ve henüz mevki'-i müzâkere ve muhâkemeye konulmayub derdest olan veyahut aklâmından sorulub daha cevapları alınmayan mesâlihin birer kıt'a defterini yapub cânib-i riyâsete i'tâ' idecekleri misillü bunların tesrî'-i ikmâline taraf-ı riyâsetten dahi i'tinâ' olunacaktır.

On Beşinci Madde: Makâm-ı Nezâret ve aklâm-ı mâliyeden i'câb-ı sahih üzerine olmadığı, yani kalemlerince tesviyesi mümkün olmadığı halde Dîvân'a bir gûnâ evrâk havâle olunur ise nizâm ve usûlüne tevfiikan kalemlerince tesviye olunmak üzere o ma'kûle evrâkı Dîvân kabûl itmiyerek nereden muhavvel ise 'adem-i kabûlünü işâretle oraya red idecektir.

On Altıncı Madde: Mâliye ve Muhâkeme Dâ'irelerinin beheri için birer kapu çukadarı tâ'yin kılınarak bunlar yedlerine Dîvân mühürü ile memhûr olarak verilecek defterler mûcibince dâ'imâ Hazîne-i Celîle-i Mâliye aklâmıyla devâir-i sâ'irede olan evrâkı taharri ve ta'cîl idecek ve hangi dâ'ire ve kaleminde tâ'yin olunacak müddetten ziyâde kâğıt kalıp da alınamaz ise me'mûr olduğu dâ'ire başkâtibine haber virilecek ve bu dahi icrâ'-yı i'câbı zımında bunların musahih bir kıt'a pusûlasını cânib-i riyâsete i'tâ' eyliyecektir.

On Yedinci Madde: Dîvân-ı Muhâsebâtın daimi suretle on nefer kavası olub bunların dört neferi mâliye ve altı neferi muhâkeme Dâ'ireleri umûr-ı ihzâriyesinde istihdâm olunacak ve vazife ve hizmetleri dâ'ire-yi muhâkeme vezâif-i mahsûsası zeylinde gösterildiği minvâl üzere olacaktır.

KISM-1 SÂNİ

Mâliye Dâ'iresinin Vezâif-i Mahsûsasıdır

Birinci Madde: Bi'l-cümle eyalât ve elviye ile Dersa'âdet'te vâki' ve Hazîne-i Celîle'ye tabi olan emanet ve nezâret ve idârelerin usûl ve nizâmı veçhile beher sene hi'tâ'mında kâffe-i vâridâtıyla masârifât ve medfû'ât ve irsâlât ve bakâyâ ve zimemâtının muhâsebeleri bi'r-rü'ye tanzîm ve takdîm olunmakda bulunan sâl muhâsebe defterleri doğruca mensûb olduğu aklâm-ı hazîneye virilüb kuyûdu ile tatbîk ve cihât-ı hesâbiyye ve nizâmiyyesi bi'l-etrâf tedkîk idildikten sonra bir kıt'a hülâsa pusûlası terkîm idilerek ve muhtâc-ı müzâkere ba'zı ilişkili maddeler olduğu halde keyfiyetleri bâlâlarında gösterilerek Dîvân'a havâle ile Mâliye Dâ'iresi icrâ'-yı tedkîkât-ı kâmile ve bakâyâ ve zimemât gösterilen mebâliğin esbâbını bi't-taharrî suver-i tahsîliyesini mütâla'a eyliyerek netice-i kararını bâ-mazbata cânib-i nezârete beyân idecektir.

İkinci Madde: Mal me'mûrları tarafından muhâsebâtın tanzîm ve irsâlinde sebep-i makbûle mebni olmıyarak bir gûnâ ta'allül ve teehhür vukû' bulur ise varidât muhâsbesi cânibinden vaktiyle bâ-müzekkire beyân-ı keyfiyet olunarak o ma'kûle harekette bulunan me'mûr hakkında iktizâ idecek mu'âmele Mâliye Dâ'iresi'nde bi't-tezekkür i'câbını ve iktizâ ider ise masârif-i vâkı'ası sâhib-i cünhaya 'âid olmak üzere me'mûr-u mahsûs i'zâmiyle henüz vürûd itmiyen muhâsbenin celb ve istihsâli husûsunu dâ'ire-i mezkûre bâ-mazbata cânib-i nezârete inhâ' idecektir.

Üçüncü Madde: Dâ'ire-i Mâliye umûr-u hesâbiyelerinde 'azli mu'cib hâlâtı zuhûr iden mâliye me'mûrlarının lüzûm-u tebdîlini, Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne bâ-mazbata beyân idecektir.

Dördüncü Madde: İcâb-ı hâlinde bi'l-cümle mâliye me'mûrlarının umûr-u hesâbiyyesini teftîş ve tahkîk itmeğe Dîvân-ı Muhâsebât me'mûr olduğundan bunun için ta'yîn kılınacak me'mûrların intihâbı ile takdîr-i ma'aş Dâ'ire-i Mâliye'nin vazîfesi olacak ve böyle bir mâliye me'mûrunun umûr-u hesâbiyesi teftîş olundukta tebeyyün eden ahvâlini mübeyyin mazbatasını Dâ'ire-i mezkûre bi't-tanzîm cânib-i nezârete takdîm eyliyecektir.

Beşinci Madde: Bil-cümle iktizâ idecek muhâsebeci ve o sınıfta bulunacak me'mûrîn-i mâliye ile mal ve tahrîrât kâtiblerinin emr-i intihâbı ile imtihân ve istiktâbları Dâ'ire-i Mâliyede bi'l-icrâ' me'mûriyetleri karârlaş- dırılarak keyfiyeti nezârete bâ-mazbata 'arz ve ifâde olunacaktır.

Altıncı Madde: Tâ'dil ve tesviye-i vergiye ve mülteziminin nizâmât-ı müessese ve şart-ı ihâlenin hilâf-ı hareket ve ta'addîleri vukû'una dâ'ir taşra hükümetleri veyahut ahâli câniblerinden inhâ ve istid'â' vukû'unda ahkâm-ı nizâmiye ile kalemlerce fasl olunamıyanların i'câbâtı Dâ'ire-i Mâliye'de müzâkere ve tesviye olunacaktır.

Yedinci Madde: Memâlik-i mahrûsa-i şahânedede yeniden varidât ihdâsı veyahut vâridât-ı kadîmeden birinin tağyîr ve tâ'dil i vukû'unda merci-i müzâkere ve karârı Dâ'ire-i Mâliye olacağı gibi ba'zı masârifâtça mümkün- nül-icrâ görülecek tasarrufât dahi dâ'ire-i mezkûre tarafından nezârete bâ-mazbata ihtâr kılınacaktır.

KISM-I SÂLİS

Muhâkeme Dâ'iresinin Vezâif-i Mahsûsasıdır

Birinci Madde: Hazîne-i Celîle'den vâridât-ı 'oşriyye ve rusûmiyye iltizâm ve ta'ahhüd idenlerin şerâ'it-i ihâleye mugâyir hâl ve harekete mücâseret veyahut vâridât-ı mezbûrenin tahsîline 'adem-i muvaffakiyet sebebiyle nizâmen bedelden tenzîl veyahut fesh-i ihâle misillü istid'â'lara mübâderetlerinden dolayı vukû' bulacak da'vâlar ile birbirleriyle zuhûra gelecek münâza'alar dâ'ire-i muhâkemedede rü'yet ve tesviye ile netice-i karârı bâ-mazbata cânib-i nezârete ifâde olunacaktır.

İkinci Madde: Hazîne-i Celîle'nin müdde'î veyahut müdde'î 'aleyh sınıfında bulunacağı bir maddenin muhâkemesinde i'câbına göre varidât muhâsebecisi veyahut tahsîlât me'mûru müdde'î veya müdde'î 'aleyh sıfatıyla

hâzır bulunacak ve sarraflar kethüdası ve yiğit başısıyla mu'teberân-ı mültezimîn ve

sarraflardan birer münâsibleri bulundurulacaktır.

Üçüncü Madde: Mültezimîn ve müte‘ahhidînin bedel-i iltizâm ve müteferri‘âtına dâ‘ir birbirlerinden veyahut taht-ı iltizâmalarında bulunan mahaller me‘mûrîn ve ahâlîsinden ve efrâd-ı eşhâsın aslı emvâl-i hazîneden münbâ‘is olan hukûk-u zâtiyelerine dâ‘ir yek diğerlerinden vukû‘a gelen bi‘l-cümle iddi‘â‘ları ve bir de mültezim ve müte‘ahhidîn veyahut ba‘zı me‘mûrîn ve sâ‘ire taraflarından Hazîne-i Celîle üzerine bir gûnâ da‘vâ idenlerin aklâm-ı mâliyyede nizâma kestirilemiyen mevadd-ı mütenâziaları dâ‘ire-i mezkûrede rü‘yet kılınacak ve bu misillü Hazîne-i Celîle‘ye ta‘alluk ider mesâlihten taşra meclislerinde ve buraca komisyonlarda veyahut aklâm-ı mâliyyede rü‘yet ve hükm olunan mevâddın istinâfına dâ‘ire-i mezkûre mezun olacaktır.

Dördüncü Madde: Her nev‘i muhâkemedede müdde‘î ve müdde‘î ‘aleyhin vukû‘ bulacak ifâdeleri zabt ve tahrîr ile kendilerine temhîr veyahut imza ittirilecektir.

Beşinci Madde: Esnâ-yı muhâkemedede i‘câb ider ise vukûfu haber virilen kimselerin celb ve istifsârı câ‘iz olacak ve bunların dahi ifâdeleri kendülerine temhîr veyahut imza ittirilecektir.

Altıncı Madde: Dâ‘ire-i Muhâkeme esnâ-yı muhâkeme ve murâfa‘ada birinin müttehem olduğunu isbat ider karâin-i yakiniyye görür ise vereceği i‘lâm üzerine nezâret o ma‘kûleleri habs ve tevkif ideceği misillü işin tesviye ve rü‘yet veyahut husûl-i emniyeti ile tahliye-i sebili lâzım gelenler hakkında dahi iktizâsı dâ‘ire-i mezkûreden cânib-i nezârete bildirilecektir.

Yedinci Madde: Dâ‘ire-i Muhâkemededen da‘vet olunacak kimse işbu da‘vetten haberi olmadığını medâr-ı i‘tizâr idememek üzere gönderilen celb pusûlasını gördüğüne dâ‘ir zahrına işâret idecek ve bu iş‘âretten sonra tâ‘yîn olunan gün ve vakitte gelmez ise ber-mûcib-i kanûn cezâ‘-i nakdî ahziyle mücâzât olunacağı ve da‘vet tekerrür ittikçe cezâ‘-i nakdî dahi tezâ‘uf ideceği gibi üçüncü def‘a da yine gelmez ise ol halde zabtiyye virilerek getirilecek ve bu cezâ‘-i nakdî tahsîlat me‘mûrîni ma‘rifetiyle tahsîl kılınacaktır.

Sekizinci Madde: Da‘vet olunanlardan bir gûnâ özr-ü makbûle mebni gelemeyecek bulunduğu takdîrde o misillüler mazereti vâkı‘alarını gönderilecek celb pusûlasının zahrına yazarak ileride ne vakit geleceğini bildirecek ve ma‘rûf olmıyanlar dahi vâki‘ olan ‘özürlerini mensûb oldukları mahalle imâm ve muhtarları ile esnaf kethüdâsı veyahut han odabaşısı tarafından tasdîk ittirecektir ve bunlardan ‘özürlerinin sahih olmadığı mu‘ahheren tebeyyün idenlere yedinci maddede beyân kılınan ‘adem-i i‘câbet hükmü virilecektir.

Dokuzuncu Madde: Dâ‘ire-i Muhâkemeye mahsûs olarak tezkire ve tahrîrât ve pusûla hey‘etinde üç nev‘i evrâk kesilüb bâlâlarına yedinci bendin hülâsa-i hükmü tab‘ itdirilerek celbi lâzım gelenlerden Dersaadet‘te bulunanlara i‘câbı veçhile tezkire veyahut pusûla ve dışarıda olanlara tahrîrât gönderilüb gelmek için ta‘yîn olunacak gün ve sâ‘at o tezkire ve pusûla ve

tahrîrâtta gösterilecek ve bu bâbta dışarıya gönderilecek muharrerât nezâret mührü ile ve tezkireler Dîvân Re'îsi imzası ile irsâl ve tesyîr ve âdi celb pusûlaları kitâbet mührü ile temhîr kılınacaktır.

Onuncu Madde: Mu'âmelât-ı mâliyece i'câb idenler rütbe-i vezârete kadar rüteb-i askeriye ve sâ'ire'yi hâiz olsa dahi bilâ-istisnâ bu kâide üzerine da'vet ve celb olunabilecektir.

On Birinci Madde: Müdde'inin talebi üzerine ihzâr olunacaklar haksız olarak celb olundukları halde taraflarına terettüb idecek masârif ve ziyânı tazmîn ideceğine dâ'ir müdde'î mütemerrid kâidesine tevfikân kefâlete rabt olunacaktır.

On İkinci Madde: Beher gün muhâkemeye celb ve da'vet olunacak ashâb-ı mesâlih'in esamî ve sebab-i celbleri muhtasar ve müfitçe ve dâ'irenin müretteb olan kayıt defterinin numrosu tertîbince defter-i mahsusuna kayd ile ona göre evrâk-ı resmiye-i celbiyyesi yazılarak ve bâlâlarına dahi sırasıyla numroları atılarak mübâşiri yedine virilecek ve zinhâr bir günde rü'yeti kâbil olamaz rütbede ashâb-ı mesâlih da'vet idilemeyecektir ve dâ'ire kapısı önünde dâ'imâ bir nöbetçi kavas bekletirilerek herkes nöbetini müş'ir numrosu sırasıyla içeriye alınmak kâide-i mer'iyyesine ri'âyet olunub fakat ba'zı madde-i mühimme-i müsta'cele zımnında celb kılınmış olanlar işbu nöbet sırasından müstesnâ tutulacaktır.

On Üçüncü Madde: Dâ'vet olunan kimseler tahsîs olunan günden üç gün evvel haberdâr olmak lâzım geleceğinden mübâşir olanlar verilen da'vet tezkirelerini aldıkları günde mahallerine isâl idecekler ve eğer aradığı kimseyi bulamaz iseler ertesi günü ale's-seher îfâ-yı me'mûriyete müsâra'a ve 'avdetinde beyân-ı keyfiyet eyliyeceklerdir.

On Dördüncü Madde: Şahseyn beyninde bir da'vâ için Dersaadet'e celbi lâzım gelenlere gönderilecek mübâşir deniz aşırı bir mahalle gidecek olduğu takdirde kayık ve vapur ve berren bir çaryekten ziyâde mahalle gider ise bargir ücreti müdde'î tarafından ve müdde'î 'aleyh birinci gidişte gelmeyüb de mübâşirin 'azîmeti tekerrür ider ise işbu ücretler müdde'î 'aleyh cânibinden tesviye olunacak ve mübâşirler Dersaadet'de şu kayık ve bargir ücretini ve dışarıdan celb olunacakların ücret-i mübâşiriyyesini tâ'yîn ve tahsîs kılınan miktardan ziyâde alamıyacaktır.

On Beşinci Madde: Mübâşir da'vetine me'mûr olduğu adamdan para alıb bulamadım diye 'avdet ider veyahut tezkireyi vaktiyle yerine götürmeyüb nezdinde tehîr ettirir veyahut müdde'î olan kimsenin vakt-i da'vetde gelememesine kendisi sebep olur veya gittiği kimseye bed-mu'âmele ider ve sâ'ir gûnâ namusuna dokunacak harekette bulunur veyahut kayık ve bargir ücretinden ve taşraca me'mûriyetinde dâ'ire-i muhâkemece kat' olunacak mübâşiriyesinden ziyâde akça alır ise me'huzât-ı zâidesi istirdâd kılındıktan sonra tard cezâ'sı

ile mücâzât olunacaktır.

KİSM-1 RÂBİ‘

Dîvânın Vezâif-i Kalemiyesidir

Birinci Madde: Dîvân-ı Muhâsebât iki dâ'ire'ye münkasem olduğu gibi her dâ'irenin umûr-u tahrîriyesi dahi ayrılacağından Dîvân'ın ketebe-i mevcûdesinden Mâliye ve Muhâkeme Dâ'ireleri'ne lüzûmu mikdar ketebe tefrîk ve tahsîs kılınacaktır.

İkinci Madde: Her dâ'ire ketebesinin odası ve defâtir ve kuyûdu ayrılacak ve şimdiki mazbata ve tahrîrat odaları mümeyyizleri ile ketebesinden Mâliye ve Muhâkeme Dâ'ireleri kalemlerine birer mümeyyiz-i evvel ve birer mümeyyiz-i sâni ve birer mukâbeleci ve birer defterci intihâb ve ta'yîn kılınacaktır.

Üçüncü Madde: Her dâ'ireden re'yi zabt ve tahrîr olunan evrâk o dâ'irenin mazbata odasına geldikte vakit geçirilmeksizin müsveddelerinin kaleme aldırılması birinci derece başkâtiblerin derece-i sâniyede mu'âvin ve kalem mümeyyizlerinin esâs vazîfeleri olduğu gibi tebyîz olunan evrâk müsveddâtının yoluyla ve günü gününe defâtir-i mahsûsasına kayd ve her ayda teraküm eden müsveddâtın takım takım bi't-tefrîk torbalarına vaz' ile hıfz ittirilmesine nezâret ve dikkat dahi bunların vezâ'if-i mahsûsalarından olacaktır.

Dördüncü Madde: Her dâ'ireden kaleme alınacak kâffe-i müsveddât başkâtibinin imzası tahtında olmak üzere makâm-ı riyâsete i'tâ' ile görülüb yazıla denildikten sonra tebyîz olunacaktır.

Beşinci Madde: Dîvân-ı Muhâsebât'a havâle olunmakta olan evrâkın cümlesi usûl-ü kadîme-i mevzû'ası vechile ibtidâ' evrâk odasına geldikte Mâliye ve Muhâkeme Dâ'ireleri'ne müte'allik olanları bi't-tefrîk müceddeden tertîb ve tanzîm olunacak cedvellerine numro ve târîh-i vürûdları ve hülâsatü'l-hülâsa me'âlleri kayıd olunduktan ve her kâğdın zahrına numrosu konulduktan sonra cedvelleri ile beraber beher gün cânib-i riyâsete i'tâ' kılınacaktır.

Altıncı Madde: İşbu evrâk cânib-i riyâsetten bâde'l-mütalâ'a cere'yân-ı tabî'îsine mebni kalemlere havâlesi iktizâ iden veyahut bir maddenin keyfiyet-i vukû'unu hikâyeden ibâret olub hiçbir hükmü kalmıyan kâğıtları bi't-tefrîk müte'allik olduğu kalemlere lüzûmu havâleleri ve müzâkere ve muhâkemeye ta'alluk idenlerin îcâbları cedvelleri hane-i mahsûslarına işâret kılınarak mezkûr cedveller ile beraber dâ'irelere virilmek üzere i'âde edilecektir.

Yedinci Madde: İşbu evrâk zikrolunan evrâk odasından dâ'irelere verildikte başkâtibler der'akab cedvellerinde olan iş'âretleri mûcibince kalemlere hâvale ve i'tâ'ları i'câb idenlerin buyurduklarını yazarak ve müzâkere ve muhâkemeye ta'alluk eyliyenlerin dahi cedvellerinde mûnderiç numro ve târîhleriyle fezleke-i me'âllerini her dâ'irenin mahsûsen tertîb olunan

müzâkere defterlerine aynıyle nakl ve kayd iderek mezkûr cedvelleri evrâk odasına i'âde idecek ve evrâk odasında dahi cedvellerinde işâret olunan mu'âmeleleri iki dâ'ire için başka başka tutulacak defterlere geçirilecektir.

Sekizinci Madde: Dâ'irelerde müzâkere ve muhâkemeye müte'allik olarak tevkîf olunacak evrâkta müzâkere ve muhâkemesi hükümleri karârlaştırıldıkta başkâtibler o evrâkı tahrîr ve imza idecekleri karâr pusûlaları ile beraber dâ'irelerine merbût olan mazbata odalarına virecekler ve kâğıdın karârını ve kime ve nereye virildiğini yedinci maddede zikri geçen defterin hâne-i mahsûsuna ber-veçh-i hülâsa tahrîr iderek o karârlar aynıyle dâ'irelerin kayıd defterine naklolunmak için mezkûr defteri evrâk odasına i'tâ' ile kayıtlar tesviye edildikten sonra yine bi'l-ahz nezdinde hıfz eyliyeceklerdir.

Dokuzuncu Madde: Her dâ'ireden yapılacak mazbata ve müzekkire ve zeyiller tebyîz ve tahrîr olundukta müzâkerât evrâkının kaydına mahsûs olarak dâ'irelerde tutulacak müzâkere defterlerinde ve evrâk odasında olan asıl defterde karâr müzâkere hânesi nezdine mazbata veya müzekkire veyahut zeyli mühürlendi ve makâm-ı nezâretten olarak Dîvân'dan yazılacak tahrîrât ve tezkireler dahi tebyîz olundukta yine hâne-i mezkûr nezdine tezkire veya tahrîrâtı yazıldı deyû işâret olunarak ondan sonra makâm-ı nezârete takdîm kılınacaktır.

HATİME

Dîvân'ın ileride cereyân-ı maslahatla ideceği tecrübelere göre işbu nizâmnamenin i'câbı veçhile ta'dîl ve tertîbi câ'iz olacaktır. Fî 3 Zilhicce sene 1281/29 Nisan 1865. **Düstur**, I. Tertip, II, s. 135-144.

﴿ ۱۳۵ ﴾
(دیوان محاسبات نظامنامه‌سی)

(قسم اول)

(دیوان محاسباتک صورت تشکیلیه وظائف عمومیه‌سی)
برنجی ماده دیوان محاسبات بر رئیس و اون ایکی اعضا ایله ایکی باش کاتب
و ایکی محاسبه میزلی و ایکی باش کاتب معاوندن مرکب اوله جقدر

ایکنجی ماده دیوان محاسباتک هیئت عمومیه‌سی بری مالیه و دبیری محاکمه
دائرة‌سی عنوانیه ایکی دائرة به منقسم اوله رق بهر دائرة الی نفر اعضا
و بر باش کاتب و بر محاسبه میزلی و بر کاتب معاوندی اوله جق و بودار، رزک
ریاستی دیوان محاسبات ریسی بولناتلر عهده‌سند اولوب باشلوجه اولان
مذاکرات و محاکمات بالذات حاضر اولدیغی حالده اجرا اولنه جق و بولنه مدیغی
مذاکره و محاکمه‌لرله دائرة‌لی اعضاسندن کندی انتخابیه بریسی وظیفه
ریاستی بالوکاله اجرا ایده جک و قرار حکمی حاوی یایله جق مضطه‌لرک
جمله‌سی دیوان محاسبات ریاستی طرفندن دخی مهرته جکدر

اوجنجی ماده دیوان محاسباتک ایجابی حائنده دائرة‌لی بینه اعضا
یحایش اصولک اجراستی رئیس بولناتلر جانب نظارتدن استیذان ایده جک
و اعضا تک تجمدد و تبدلری وقوعنده تحلیقلری اجرا ایده جکدر

در دنجی ماده دیوان محاسبات رئیس و اعضا‌سی بالاراده سنیه نصب
و تعیین یوریلوب استعفا ایتدیگه و یا خود قانونا انفصالری لازم کلدیگه
عزل اولنیه جق و استعدادری حسبیه دولجه بر دیکر ایشه مأموریتلری
ایجاب ایتدیگی حالده نقلری جائز اوله جقدر

بشنجی ماده دیوان محاسباتجه بر اعضا‌سی اجلا‌قده باش کاتیلر یله محاسبه
میزلری ایچنده مناسب بولندیغی حالده انلردن بری و بولندیغی صورتده
خارجدن اهیلر بوردبیری انتخاب اولنهرق طرف ریاستدن مقام نظارته
افاده و بیان ایله اراده علیه به تعلیق باب عالی به عرض واستیذان اولنهر جقدر

النجی ماده باش کاتیلر و محاسبه میزلی اعضادن معدود و اوصفتی حاز
اوله جقدر

بذبحی ماده اعضاسنك اكثر بسى موجود اولدقجه دائره لك بر بسندة هج بر ماده حقتده قرار و بر بله ميه جك واكثر بت آرانك حكمی اعضاسنك نصندن زیاده سنك رأی برنده اتحاد بولمسیله حاصل اوله جق و تساوی آرا وقوعنده رئیس دیوانك و یا خود و كیلك رأی ایکی رأی مقامنده اعتبار اولنه جقدر

سكربحی ماده اراضی و چنكلكره دائر وقوعبولان اجراءت و یا منازعات اوزرینه قلمزدن نظاما كسد بر بله ميه رك و بونجه رؤیتي لازم كلان ماده لر متعلق اولدیغی دائره ده كرك اثنای مذاكره و كرك محاكده زنده دفتر امینی دخی حاضر اولدیغی حالده قوانین موضوعه سنه توفیقا رؤیت و فصلیله تنظیم اوله جق مضبطه لر امین موی ایله طرفندن دخی تمهیر ابدیله چكدر و مذکور دائره لك وظائف مخصوصه زدن اولان سائر بعض متعلق و معنا موادك مذاكره و محاكده سندن ایضاح و استكناه ایچون مأمورین خزینه دن ایجاب ایدنلر دخی بالجلب حاضر بولند بر بله رق و بر بله جك قرار اوزرینه یا یله جق مضبطه زده مأمورین مشار و موی ایله هم حاضر اولدقلری حالده مذاكره اولدیغی فقره سی درج و املاقلنه جقدر

طقوزنجی ماده مالیه و محاكده دائره لر نیجه ظهور ایده جك مهم و معنا بعض مواد حقتده بهر بازار ایرتسی كونلری و اقتضا ایدر ایسه فوق العاده اوله رق هفتده بشقه مناسب كونلرده دائر تین اعضاسنك اجتماعیه مذاكرات عمومیه اجرا اوله رق و بر بله جك قرار اوزرینه یا یله جق مضبطه لر دیوانك هیئت عمومیه سی طرفندن مهر لنه چكدر

اونجی ماده خزینه جلیله جه وضع و تأسس و یا تعدیل و اصلاحی اقتضا ایدن نظاماتك مواد اساسیه سی دیوانك هیئت عمومیه سی و ایجابی حالنده واردات و مصارفات محاسبه چیار یله سائر لازم كلنلر موجود اولدیغی حالده بئذاكره قرارلند بر بله رق حسب الاصول مجلس والا قوانین دائره سنجه تدقیق و مضالعه ایله و بر بله جك قراره كوره حكمی جاری اولق اوزره مضبطه سنك تفسیله لاجل الاستیذان جانب نظارته تقدیم اولنه جقدر

اون برنجی ماده رئیس دیوان كندی رأینك خلافتنه اكثر بت آرا
﴿ ظهورنده ﴾

ظهورنده بایله جق مضبطه بی مهر ذاتیمی ایله تمهیرا یتیموب مجرد ویریلان
قرارک اکثریت آرا ایله اولدیفنی تصدیقا دیوان مهرلیه جکدر

اون ایکنجی ماده کرک مالیه وکرک محاکمه دأره زنده اوزون اوزادی به
مطالعات و تدقیقاته محتاج اولان مصالح ایچون دأره لری اعضاستدن وسأر
ارباب وقوف و معلوماتدن مرکب قومبسیونلر تشکیل اولنوب بونلرک
مضبطه لری تشریح و تدقیق ماده بی منضمین اوله رق انک اوزرسته دأره زنده
تکرار اجرای تدقیقات ایله قرار قطعی و بریله جکدر

اون اوچنچی ماده باش کاتیلر مأمور اولدقلری دأره تک اثنای مذاکرات
و محاکماتده اعضای موجوده تک اسم بریله ویریلان قرار لری ضبط ایله جک
و معاونلری معرفتله ضبط ایتدیردکلری حالده ضبطک آنته کندی
اعضالری وضع ایله جکدر

اون دردنجی ماده هر آیک آخرنده باش کاتیلر مأمور اولدقلری دأره زنده
موقع مذاکره و محاکمه ده بولنان وهنوز موقع مذاکره و محاکمه قونلوب
در دست اولان و یا خود اقلامدن صوریلوب ده جاوابلری آلتیمان مصالحک
برر قطعه دفترینی یا بوب جانب ریاسته اعطا ایله جکلری مثللو بونلرک
تسریع اکلانه طرف ریاستدن دخی اعتنا اولنه جتندر

اون بشتیجی ماده مقام نظارت و اقلام مالدیدن ایجاب صحیح اوزرسته
اولدیفنی یعنی قلمرنجه تسویه سی ممکن اولدیفنی جالده دیوانه برکونه اوراق
حواله اولنور ایسه نظام و اصولنه توفیقا قلمرنجه تسویه اولنق اوزره
اومقوله اوراقی دیوان قبول ایتهرک زنده محول ایسه عدم قبولی اشارتله
اورابه رد ایله جکدر

اون اثنیجی ماده مالیه و محاکمه دأره لرنک بهری ایچون برر قبو چوقداری
تعین قلندرق بونلر بدلزینته دیوان مهرلیه مهور اوله رق و بریله جک دفتر
موجنجه دأره خزینه جلله مالیه اقلامیله دوار سأره ده اولان اوراقی
تجری و نجهیل ایله جک وقتنی دأره وقلنده تعیین اولنه جق مدتدن زیاده
کاغذ فالوده آندمز ایسه مأمور اولدیفنی دأره باش کاتینه خبر و بریله جک
و بودخی اجرای ایجابی ضمیمه بونلرک صحیح برقطعه بوصوله سنی جانب
ریاسته اعطا ایله جکدر

اولیٰ ذی نفعی ماده دیوان محاسباتک دائمی صورتله اون نفر قوامی اولوب
یونلرک درت نفری مالیه والیتی نفری محاکمه دأررزی امور احضاریه سنده
استخدام اولتجق ووظیفه وخدمتاری دأرر محاکمه وظائف مخصوصه سی
ذیلده کوسرلدیکی منوال اوزره اوله جقدر

(قسم ثانی)

(مالیه دأررستک وظائف مخصوصه سیدر)

برنجی ماده بایلمله ابالات والویه ایله درسعادتده واقع وخرزینته جلیله به
تابع اولان امانت و نظارت و اداره لک اصول و نظامی وجهله بهرسته
خاتمنده کافه وارداتیله مصارفات ومدفوعات وارسالات وبقایا وذماتک
محاسبه لری یازویه تنظیم و تقدیم اولتمتده بولنان سال محاسبه دفترلی
طوغریجه منسوب اولدیغی اقلام خزینه به وریلوب قیودیه تطبیق
وجهات حسابیه و نظامیه سی بالاطراف تدقیق ایدلد کدنصرکه برقطعه
خلاصه بوصولیه سی ترقیم ایدیلرک و محتاج مذاکره بعض ابلشکللی ماده ل
اولدیغی حالده کیشتری بالارنده کوسرلرک دیوانه حواله ایله مالیه
دأرر سی اجرای تدقیقات کامله وبقایا وذمات کوسر یلان مبالغک اسبابی
بالعمری صور تحصیلیه سی مطالعه ایلیرک نتیجه قرارینی بامضبطه جانب
نظارته بیان ایده جقدر

ایکنجی ماده مال مأمورلی طرفندن محاسباتک تنظیم وارسالنده سبب
مقبوله منی اولیه رقی برکونه نعلل و تأخر وقوع بولور ایسه واردات
محاسبه سی جابندن وقتله بامذکره بیان کیفیت اولنه رقی اومقبوله حرکتده
بولنان مأمور حقنده اقتضا اید، جک معامله مالیه دأرر سنده بالذکر ایجابی
واقتضا ایدر ایسه مصارف واقعه سی صاحب خزینه به عاقد اولیق اوزره
مأمور مخصوص اعزامیه هنوز ورود ایتیمان محاسبه تک جلب واستحصالی
خصوصنی دأرر مذکور بامضبطه جانب نظارته انها ایده جقدر

اوجنجی ماده دأرر مالیه امور حسابیه رنده عزل موجب حالانی ظهور
ایدن مالیه مأمور لرنک لزوم تبدیلی مالیه نظارت جلیله سنه بامضبطه بیان
ایده جقدر

تدریجی ماده ایجابی حالنده بالجملة مالیه مأمورینک امور حسابیه سی^۱
 نفتیش و تحقیق ایتمکه دیوان محاسبات مأمور اولدینندن بونک ایچون تعیین
 قلمه جق مأمورلک انخایله تقدیر معاش دائرة مالیه نک وظیفه سی اوله جق
 و بویله برمالیه مأمورینک امور حسابیه سی نفتیش اولندقد، تبین ایدن
 احوالی مبین مضبطه سی دائرة مذکوره بالتنظیم جانب نظارته تخدیم
 ایلده جقدر

بشقی ماده بالجملة اقتضا ابده جک محاسبه جی و اوصنفده بولنه جق مأمورین
 مالیه ایله مال و تحریرات کاتبینک امر انخایله امتحان و استکابلی
 دائرة مالیه ده بالاجرا مأموریتلی قرارلشدیر بیله زق-کیفیتی نظارته بامضبطه
 عرض و افاده اولنه جقدر

التهی ماده تعدیل و تسویه و برکوبه و ملتزمینک نظامات مؤسسه و شرط
 احاله نک خلاقی حرکت و تعدیلری وقوعنه دائر طشره حکومتری و یا خود
 اهالی جاتلیندن انها و استدعا و وقوعنه احکام نظامیه ایله قلملرجه فصل
 اولنه میانلرک ایجابی دائرة مالیه ده مذاکره و تسویه اولنه جقدر

بدنجی ماده ممالک محروسه شاهانه ده بکیدن واردات احدائی و یا خود
 واردات قدیمه دن برینک تغییر و تعدیلی و وقوعنه مرجع مذاکره و قراری
 دائرة مالیه اوله جق کبی بعض مصارفانجه ممکن الاجرا کور بله جک
 تصرفات دخی دائرة مذکوره طرفندن نظارته بامضبطه اخطار قلمه جقدر

(قسم ثالث)

(بحاکمه دائره سنک و وظائف مخصوصه سیدر)

برنجی ماده خزینة جليلة دن واردات عشریه و رسومیه التزام و تعهد
 ایدنلرک شرائط احاله به مغایر حال و حرکتنه مجاسرت و یا خود واردات
 مزبور نک تحصیلنه عدم موقوفیت سیبیله نظاما بدلدن تزییل و یا خود فسخ
 احاله مثللا و استدعا له مبادرتلیندن طولانی و قوعبوله جق دعوازل ایله برر بیله
 ظهوره کله جک منازعه ل دائرة بحاکمه ده رؤیت و تسویه ایله نتیجه قراری
 بامضبطه جانب نظارته افاده اولنه جقدر

ایکنجی ماده خزینة جليلة نک مدعی و یا خود مدعی علیه صنفده بولنه جق^۲

برمادتك محاكده ايجابه كوره واردات محاسبه جيسي وياخود
تخصيلات ماموري مدعي ويا مدعي عليه صفتيه حاضر بولنه جق وصرافله
كفنداسي ويكيت باشيسيله معتبران ملتزمين وصرافاندن برر مناسبلري
بولدبريله جقدر

لوچهي ماده ملتزمين و متعهدينك بدل التزام و منفعاتنه دائر بر لرندن
وياخود تحت التزاملرند بولنان محللر مامورين واهاليسندن وافراد
اشخصاصك اصلي اموال خزينه دن منبعث اولان حقوق ذاتيه لرينه دائر
يكدبكر لرندن وقوعه كلان بايجمله ادعالي و برده ملتزم و متعهديندن
وياخود بعض مامورين و سائر طرفلرندن خزينه جليله اوزرينه بر كونه دعوا
ايدنلرك اقلام مالبده نطاسما كسدبريله ميان مواد متازعه لري دائره
مذكوره ده رؤيت قلنه جق و بومثللو خزينه جليله به تعلق ايدر مصالحدن
طشره مجلسلرند و بوراجه قوميسيونلرده وياخود اقلام مالبده رؤيت
و حكم اولنان موادك استيفانه دائره مذكوره مأذون اوله جقدر

درديجي ماده هر نوع محاكده مدعي و مدعي عليهك وقوعه جق
افاده لري ضبط و تخريره كندولرينه مهمير وياخود امضا ايتدبريله جقدر

بنجني ماده اثنای محاكده ايجاب ايدر ايسه و قوفي خبر و يريلان
كيسدرك جلب و استفساري جاژ اوله جق و بونلرك دخي افاده لري كندولرينه
مهمير وياخود امضا ايتدبريله جقدر

النجي ماده دائره محاكده اثنای محاكده و مرافعه ده برينك منهم اولديغني
ايات ايدر قرآن يقينه كورر ايسه و بره چكي اعلام اوزرينه نظارت
او مقوله لري حبس و توقيف ايده چكي مثللو ايشك نسويه و رؤيت وياخود
حصول امنيتيه تخليه سبيلي لازم كلنلر حفته دخي اقتضاسي دائره
مذكوره دن جانب نظاره بيلدبريله جقدر

بنجني ماده دائره محاكده دن دعوت اولنه جق كيسد ايشو دعوتدن
خبري اولديغني مدار اعتذار ايدم مامك اوزره كوئدر يلان جلب پوصله سني
كورديكنه دائر ظهريته اشارت ايدم چك و بو اشارتدن صكره تعيين اولنان
كون ووقندم كلز ايسه بر موجب قانون جزاي نقدي اخذيله مجازات اولنه جني
﴿ دعوت ﴾

ودعوت تکرر ایندیکه جزای نقدی دخی تضاعف اید، چکی کچی اونچی
دفعه ده بنه کلزاینه اولخالده ضبطیه به وریله رک کتوریه چک و بوجرای
نقدی تحصیلات مأموریتی معرفتبه تحصیل قلنه جقدر

سکرنجی ماده دعوت اولانلردن برکونه عذر مقبوله معنی کله به چک
بولدینی تقدیرده اومثالور معذرت واقعلرینی کوندریله چک جلب بوصوله سنک
ظهرینه یازرق ایلروده نوقت کله چکی ییلدیره چک ومعروف اولیانلر
دخی واقع اولان عذرلرینی منسوب اولدقلری محله امام ومختارلرله اصناف
کنخداسی ویاخود خان اوطنه یاشیسی طرفندن تصدیق ایتدیره چکدر
ویونلردن عذرلرینک صحیح اولدینی مؤخاتین ایدنله بدنجی ماده ده
بیان قلنان عدم اجابت حکمی وریله چکدر

طقوزنجی ماده دأره محاکمه به مخصوص اوله رق تذکره ونحیروان
ویوصله هیئتده اوج نوع اوراق کسلوب یالالینه بدنجی بندک خلاصه
حکمی طبع ایتدیره رک جلبی لازم کلنلردن درسعادتمه بولنلره ایجابی
وجهله تذکره ویاخود بوصوله وطیشاریده اولنله تحریرات کوندریلوب
کلک ایچون تعیین اولنه چق کون وساعت اوتد کره و بوصوله ونحیرانده
کوستریله چک و بویله طیشاری به کوندریله چک محرات نظارت مهریه
وتذکره دیوان ریسی امضاسیله ارسال وتسیرومادی جلب بوصوله لری
کتابت مهریه تمهیر قلنه جقدر

اونچی ماده معاملات مالیه جه ایجاب ایدنلرینه وزارتیه قدر رتب عسکره
وساژه بی حاز اولسه دخی بلااستنا بوقاعده اوزرینه دعوت وچلب
اولنه یله چکدر

اون برنجی ماده مدغینک طلبی اوزرینه احضار اولنه چقار حفسر اوله رق
جلب اولدقلری حالده طرفلرینه ترتب اید، چک مصارف وزیاتی تضمین
اید، چکنه دائر مدعی منرد قاعده سنه توفیقاً کفالتیه ربط اولنه جقدر

اون ابکنجی ماده بهرکون محاکمه به جلب ودعوت اولنه چق اصحاب
مصالحک اسامی وسبب جلبی مختصر ومقیدجه ودأره نک مرتب اولان
قید دفترینک نومروسی ترتیبجه دفتر مخصوصنه قید ایله اکاکوره اوراق

وسمیه جلیه سی یازده رق و بالار بنه دخی صره سبله نومر ولی آبله رق
 مباشری یدینه وریله جک و زندهار برکونده رؤیتی قابل اوله مز رتبه ده
 اصحاب مصالح دعوت ایدله میده چکنر و دأره قوسی اوکنده داننا
 برنوبتی قواص بکنند برله رک هرکس نوبتی مشعر نومر وسی صره سبله
 ایجرویه آئینق قاعده مرعیه سنه زعابت اولنوب فقط بعض ماده مهمه
 مستجه ضحده جلب فلنش اولنر اشونوت صره سندن مستنا طوتیه جقدر

اون اوچنجی ماده دعوت اولنان کیسه لر تخصیص اولنان کوندن اوچ
 کون اول خیردار اولق لازم کله چکندن مباشر اولنر وریلان دعوت
 تذکره بی اقدقاری کونده محکمینه ابصال اید جکلر و اگر ارادینی کیسه بی
 پوله مز ایه لر ارتسی کونی علی السحر ایفای مأموریه مسارعت وعودتنده
 بیان کیفیت ایدله جکلر در

اون دردنجی ماده شخصین بننده بر دعوی ایچون در سعادتده جای لازم
 کلنره کوند برله جک مباشر ذکر آشوری بر محله کیده جک اولدینی تقدیرده
 قابق و واپور و بزا بر چاریکدن زیاده محله کیدر ایه بار کیر اجرتی مدعی
 طرفندن و مدعی علیه برنجی کیدیشده کلییده مباشرک عزیمتی تکرر ایدر
 ایه اشو اجرتی مدعی علیه چا بنندن تسویه اولنجه حق و مباشر لر در سعادتده
 شوقابق و بار کیر اجرتی و طیشاریدن جلب اولنجه جکلرک اجرت مباشره سنی
 تعیین و تخصیص قنآن مقدار دن زیاده الهیه جقدر

اون بشنجی ماده مباشر دعوتنه مأمور اولدینی آدم دن پاره آلؤب پوله مدم
 دیو عودت ایدر و یا خود تذکره بی وقتیه برینه کونور میوب زنده تأخیر
 ابتدیر و یا خود مدعی اولان کیسه نک وقت دعوتده کلام سنه کندوسی
 سبب اولور و یا کندیکی کیسه به بد معامله ایدر و سائر کونه ناموسنه
 طوقند جق حرکتده بولنور و یا خود قابق و بار کیر اجرتندن و طشره چه
 مأمور بننده دأره محاکمه چه قطع اولنجه حق مباشره سندن زیاده ایجه
 آلور ایه مأخوذات زائده سی استرداد قلند قد نصره طرد جراسیله مجازات
 اولنجه جقدر

برنجی ماده دیوان محاسبات ایکی دائرہ منقسم اولدیغی کی هر دائرہک امور تحریریه سی دخی آریله جغندن دیوانک کتبه موجوده سندن مالیه و محاکمه دائرہلرینه لزومی مقدار کتبه تفریق و تخصیص قلندجقدر

ایکنجی ماده هر دائرہ کتبه سنک اوطه سی و دفاتر و قیودی آریله حق و شمدرکی مضبطه و تحریرات اوطه لری بمیزلرله کتبه سندن مالیه و محاکمه دائرہ لری قلمبرینه بر میز اول و بر میز نالی و بر مقابله جی و بر دفتری انتخاب و تعیین قلندجقدر

اوجنجی ماده هر دائرہ دن رأی ضبط و تحریر اولتان اوراق اول دائرہک مضبطه اوطه سنه کلدکده وقت کچورلمکسزین مسوده لریک قله آلدیرلسی برنجی درجه ده باش کاتیلرک درجه ناییده معاون و قلم بمیزلریک اساس و وظیفه لری اولدیغی کی تبیض اولتان اوراق مسوداتک بولیه و کونی کونته دفاتر مخصوصه سنه قید و هر آیده تراکم ایدن مسوداتک طاقم طاقم بالتفریق طوبره لرینه وضع ایله حفظ ایندیرلمسته نظارت و دقت دخی بونارک وظائف مخصوصه زدن اوله جقدر

در دنجی ماده هر دائرہ دن قله آله جق کافه مسودات باش کاتیلرک امضاسی تحتیده اولق اوزره مقام ریاسته اعطایله کوریلوب یازیله دینلدکنصکره تبیض اولندجقدر

بشنجی ماده دیوان محاسباته حواله اولتمقده اولان اوراق جله سی اصول قدیمه موضوعه سی وجهله ابتدا اوراق اوطه سنه کلدکده مالیه و محاکمه دائرہلرینه متعلق اولتلی بالتفریق مجدد ترتیب و تنظیم اولندجق جدولرینه نومرو و تاریخ ورودلی و خلاصه الخلاصه مألری قید اولندقدن و هر کاغذک ظهیرینه نومروسی قونلدقدنصکره جدولرله برابر بهر کون جانب ریاسته اعطا قلندجقدر

النجی ماده اشبو اوراق جانب ریاستدن بعدالمطالعه جریان طبیعیه سنه مینی قله حواله سی اقتضا ایدن و یا خود بر ماده ک کیفیت وقوعنی حکایه دن عبارت اولوب هیچر حکمی قائمان کاغذلی بالتفریق متعلق اولدیغی قله

زوم حواله‌ری و مذاکره و محاکمه به تعلق ابدانک ایجاب‌ری جدول‌ری
خانه مخصوص‌ریه اشارت قلندرق مذکور جدول‌رایله برابر دائره
و یرلمک اوزره اعاده ایده چکدر

بدنجی‌ماده اشبو اوراق ذکر اولتان اوراق اوپه‌سندن دائره
ورلد‌کده باش کاتب‌لر درعقب جدول‌لرنده اولان اشارت‌لری موجب‌ه قلم‌لره
حواله و اعطالی ایجاب ابدانک بیورلدیلرینی بازه‌رق و مذاکره و محاکمه
تعلق ایلیان‌لرک دخی جدول‌لرنده مندرج نومرو و تاریخ‌لریله فذلکه
مال‌لرینی هر دائره‌نک مخصوصاً ترتیب اولتان مذاکره دفترینه عینله نقل
وقید ابدنک مذکور جدول‌لری اوراق اوپه‌سنه اعاده ایده‌جک و اوراق
اوپه‌سند دخی جدول‌لرنده اشارت اولتان معامله‌ری ایکی دائره ایچون
بشقه بشقه طوبیله‌جق دفترله چکدر

سکرنجی‌ماده دائره‌لره مذاکره و محاکمه متعلق اوله‌رق توقیف
اولندجق اوراقده مذاکره و محاکمه‌سی حکمری قرارشدقه باش کاتب‌لر
اول اوراقی تخریر و امضا ایده‌جکری قرار بوسله‌رایله برابر دائره‌لرینه
مربوط اولان مضبطه اوپه‌لرینه و بیه‌جک‌لر و کاغذک قرارینی و کیمه و زدییه
و یرلدیکینی بدنجی‌ماده‌ده ذکر یکن دفترک خانه مخصوصه بروجه
خلاصه تخریر ابدنک اول قرار عینله دائره‌نک قید دفترینه نقل اولنق
ایچون مذکور دفتر اوراق اوپه‌سنه اعطایله قیدر تسویه
ایدلکد نصره یته بالاخذ نرنده حفظ ایلیه‌جکدر

طقوزنجی‌ماده هر دائره‌دن یایله‌جق مضبطه و مذکره و ذیلر تبیض
و تخریر اولندقه مذاکرات اوراقنک قیدینه مخصوص اوله‌رق دائره‌لره
طوبیله‌جق مذاکره دفترلرنده و اوراق اوپه‌سند اولان اصل دفترده
قرار مذاکره خانه‌سی زدییه مضبطه و یا مذکره و یا خود ذیلی مهرلندی
و مقام نظارتدن اوله‌رق دیواندن یازبیله‌جق تخریرات و تذکره‌لر دخی تبیض
اولندقه یته خانه مذکور زدییه تذکره و یا تخریراتی یازلدی دیواشارت
اولندرق ایدنصره مقام نظاره‌ده تقدیم قلندرقدر

(خاتمه) دیوانک ایلروده جریان مصطلحه ایده‌جکی نجره‌لره کوره اشبو
نظامنامه‌نک ایجابی وجهله تعدیل و ترتیبی جاز اوله‌جقدر